

HUNN/GJØVIK ROTARYKLUBB.

9.09.2020

MEDLEMSMØTE 8.09.2020

Sted: Quality Hotel Strand

Til stede: 20 medlemmer og en gjest

Tema: Historien om brenneriene på Toten, ved Ole Anton Hoel

Ola Rongen ledet møtet.

Han ønsket velkommen, og gratulerte Inger Rian og Odd Magne Lundby med fødselsdag.

Deretter orienterte han om kaffe/kakeordningen. Klubben spanderer Twist og kaffe og gir hotellet oversikt over antall kaffekopper som er drukket to ganger i året.

Om foredraget: Brennerivirksomheten på Toten har lange tradisjoner, og er blitt drevet under skiftende juridiske tilstander med veksling mellom frislepp, begrensninger og forbud. Midt på 1600-tallet fikk geistlige ikke lengre produsere sprit, og på 1700-tallet fikk de heller ikke omsette slike varer. Tidlig på 1700-tallet ble det totalforbud etter klage fra biskop Deichmann, men det ble ikke etterkommet i praksis. Under Napoleons-krigene 1802-14 var det stor nød og matmangel, blant annet med et hungersopprør på Toten i 1813. I denne perioden lå brennerivirksomhet med basis i korn nede.

Da poteten etter hvert ble vanlig, tok den over som råstoff. Den gir sikker avling under dårlige vekstvilkår, og den er ca tre ganger så effektiv som korn. Utover på 1800-tallet fikk garder brenne og selge sprit, og virksomheten gav stor økonomisk framgang. Bare på Toten var det 563 kjeler. Virksomheten medførte naturligvis skyggesider, og avholdstanken fikk vind i seilene. Regjeringen innførte lover som bl.a. bestemte at virksomheten måtte konsentreres i større andelsbrennerier. På Toten ble det i alt sju i løpet av 1846-67. Det var Bilitt, Kjølset, Holmen, Gjerstad, Narum og Hjell. Forbudstida på 1920-tallet ble en trengselsperiode, men seks brennerier eksisterte fremdeles til 1948, da de slo seg sammen til Toten brenneri på Lena. I 1993 tar Hoff på Gjøvik over all brenning i Oppland, og det er nå landets eneste brenneri.

Ref Ola Rongen